

Kerstmis 2015

Van harte welkom op deze kerstavond. Wie u ook bent, wat u ook bezighoudt, doet en denkt en gelooft – in alle verscheidenheid, welkom hier. Wij vieren de geboorte van Jezus die wij zojuist zingend hebben aangesproken als Emmanuel, dat is God met ons. In Jezus gebeurt het onmogelijke: God neemt intrek in een mens. In alle liederen van deze nacht hoor je de echo daarvan. Als God en mens bij elkaar horen, dan is er vrede, dan is er licht, dan horen mensen, hoe verschillend ook, bij elkaar. Kerstmis zet ons op een grens. Je ziet het aan deze viering. Ze vindt plaats op de drempel van de dag en de nacht, op de drempel van het oude en het nieuwe jaar, op de drempel van hemel en aarde. Alles wat er in de geboorte van Jezus toe doet, heeft een grenskarakter. Dezer dagen in de tv show 'de wereld draait door' riep Mathijs van Nieuwkerk uit: 'als je een goed kerstlied hoort, droom je weg, ben je niet meer hier, ben je niet meer waar je bent'. Waar ben je dan met dat goede kerstlied? Niet hier? Niet daar? Je bent op de grens – de plaats tussen jezelf en je naaste, tussen hetzelfde zijn en anders worden, tussen werkelijkheid en ideaal. Daar staan we - op de grens, de plek waar inzicht geboren wordt, misschien ook wel in deze nacht. *–een moment stilte –*

Wij sluiten aan bij het koor dat met de oude smeekbede *Kyrie eleison* bidt om ontferming.

Kyrie Gloria Gebed

Heer, wij danken U dat wij in de geboorte van Jezus uw aanwezigheid onder ons mogen gedenken. In dit kind, geboren in Bethlehem, is aan het licht gekomen hoe Gij bestaat in mensen. Beziel ons met die goddelijke vonk. Dat vragen wij U door Jezus, Uw kind, onze broeder. Amen

Jesaja 9: 1-3, 5-6   Lucas 2: 1-14   Toen God in Bethlehem als kind geboren lag

Overweging

'Het lam dat liep te grazen met de leeuwen in de wei'. Zo zongen wij. Alsof de grens tussen wild en tam openligt. Voor een moment wint het visioen van vrede. Het krijgt gestalte in de profetie van Jesaja en in het weerloos kind waarvan het evangelie vertelt in het verhaal dat op dit moment in talloze talen overal ter wereld gelezen wordt. Zoveel verschillende mensen herinneren zich deze gebeurtenis die het verdient doorverteld te worden. Mensen, jong en oud, zwart en blank, arm en rijk vieren de geboorte van Jezus. Wij, met al deze mensen, haviken of duiven, hoe verschillend ook van elkaar, hebben iets wat ons verbindt. In het visioen van vrede zijn grenzen niet meer louter afscheidingen. Zo ook hier in dit uur. Wij zijn allemaal verschillend en wij horen bij elkaar.

Kerstmis is het feest van de grens. Laat mij, heel kort, herinneren aan de rol die grenzen spelen in onze dagelijkse ervaring. Kijk daartoe een moment in uzelf. Daar is de grens tussen tegenstrijdige gevoelens. Wel willen maar niet kunnen, zelfzucht en liefde. Soms is er een grote spanning tussen de ene en de andere stem in onszelf. De kwelling van niet meer weten wat te doen.

Evenzeer kennen wij de grenzen die ons scheiden van elkaar. In de woorden van Huub Oosterhuis: 'Jij bent van jou, onachterhaalbaar eigen – ik ben van mij, geen ander zal mij krijgen'. De grens tussen mijn en dijn kan uitlopen op jalousie en ruzie. Het is niet gemakkelijk om aan jezelf en aan de ander werkelijk eigenheid toe te kennen. Datzelfde geldt voor de grens tussen steden, landen en continenten. Gelukkig zijn er grenzen. Ze houden de wereld een beetje overzichtelijk. Maar ook: helaas zijn er grenzen. Ze verdelen de wereld. Ze kunnen leiden tot afzichtelijke oorlogen.

Precies honderd jaar geleden, in het begin van de eerste wereldoorlog, op kerstavond 1914, ontstond er in de loopgraven van België een bizarre wisselzang. De Duitse soldaten begonnen kerstmis te vieren en er verscheen hier en daar een verlicht kerstboompje of een lampion boven de grond. Ze zongen *Stille Nacht, Heilige Nacht*. Toen ze waren uitgezongen, begonnen de Engelsen te klappen en zetten *The First Noel* in. Vervolgens antwoordden de Duitsers met *O Tannenbaum*. Tenslotte kropen de vijanden uit hun loopgraven en begroetten elkaar. De confrontatie van de harde realiteit en de zachte boodschap van kerstmis is hier ten voeten uit getekend. Kerstmis zet mensen op een grens, de grens waarop wonderen kunnen gebeuren. Wonderen die door Jezus bedoeld worden als hij zegt 'heb je naasten lief' en alsof dat nog niet genoeg is 'bemin je vijanden'.

Wonderen zijn de wereld nog niet uit, maar ze blijven vaak flitsen, oprispingen, momentopnamen. De uitbraak uit de loopgraven, dat feest van herkenning, die kerstvrede heeft niet lang geduurd. Tweede kerstdag duurde het nog voort; op sommige plaatsen zelfs tot in januari 1915. De legerleiding was er niet blij mee: verstoring van de discipline. Het zorgvuldig opgebouwde vijandsbeeld moest in stand worden gehouden. De mannen die elkaar buiten de loopgraven Tommy en Fritz hadden genoemd, mochten eens mensen in elkaar gaan zien. Je kunt zeggen: het visioen van Jesaja, de geboorte van Jezus, de kerstvrede van 1914 blijken vaak onbestendig. Grenzen gaan voor even open, maar tegenkrachten trekken ze snel weer hoog op.

Toch zijn deze gebeurtenissen belangrijk. De engel boven de kerststal draagt gewoonlijk op zijn vleugels de woorden 'vrede op aarde'. Vrede in onszelf en vrede tussen mensen vergt een voortdurende oefening op de grens. Oefenen in het bewustzijn dat niemand van ons, geen persoon, geen staat, geen kerk, geen multinational alles is. Wij delen de tijd, wij delen de ruimte. Wij zijn begrensd. De muur die het ene huis van het andere scheidt, is tevens verbinding tussen de twee. Kerstmis zegt dat God is neergedaald in de menselijke begrenzing. God die tijd en ruimte omvat en overstijgt. Een vonk van eeuwigheid doordringt alles wat tijdelijk is. Waar dat besef doordringt worden grenzen vruchtbaar. Dit bezongen we in het evangelielied, het visioen van Jesaja. Panters en tijgers stoeien met geiten. Kerstmis heft de grens tussen tegengestelde krachten niet op, maar laat zien hoe precies op de grens het wonder van de menswording gebeurt. *Evangelielied*